

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Marjukka Virta

Käsityöharrastajien näkemys suomalaisen lampaanvillan käytöstä

Opinnäytetyö
Syksy 2022
Agrologi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: SeAMK Ruoka

Tutkinto-ohjelma: Agrologi (AMK)

Suuntautumisvaihtoehto: Maatalouden yritystalous

Tekijä: Marjukka Virta

Työn nimi: Käsityöharrastajien näkemys suomalaisen lampaanvillan käytöstä

Ohjaaja: Anu Katila

Vuosi: 2022

Sivumäärä: 30

Liitteiden lukumäärä: 1

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää käsityöharrastajia haastatteleamalla olemassa olevia ja uusia käyttökohteita suomalaiselle lampaanvillalle. Taustalla oli lampaanvillan arvostus sekä villan kysynnän ja sen tarjonnan huono kohtaaminen. Tutkimuksessa haastateltiin 7 käsityöharrastajaa, jotka käyttävät suomalaista lampaanvillaa tai käsitöiden parissa työskentelevää henkilöä. Haastattelun tavoitteena oli saada asiakaslähtöistä tietoa haastateltavien kokemuksista ja tiedoista suomalaisesta lampaanvillasta.

Opinnäytetyön ensimmäisessä teoriaosuudessa kerrotaan yleisesti suomalaisesta lammastaloudesta ja lampaanvillasta. Toisessa teoriaosuudessa kerrotaan markkinoinnista, kuluttajien ostokäyttäytymisestä sekä markkinointitutkimuksesta. Tutkimukseksi valittiin laadullinen tutkimus ja haastattelu. Haastattelu koostui 9 kysymyksestä, joihin vastattiin puhelimitse tai sähköpostilla. Haastattelut toteutettiin 12.9.2022 alkaen.

Opinnäytetyön tutkimustulosten perusteella suomalainen lampaanvillaa arvostetaan ja halutaan hyödyntää enemmän käsitöissä. Lampaanvillalla on hyvä raaka-aine moniin eri tuotteisiin. Lampaanvillaa pystytään hyödyntämään enemmän villalankana, haavanhoidossa ja eristeenä. Lampaanvillalla on mahdollisuuksia olla raaka-aineena lemmikkien Peteissä ja leluissa. Uusi lampaanvillaa käyttävä asiakasryhmä voisi olla lemmikkien omistajat.

¹ Asiasanat: lampaanvilla, lammastalous, kuluttajien ostokäyttäytyminen, laadullinen tutkimus, käsityöt

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Degree programme: Degree Programme in Agriculture and Rural Enterprises

Specialisation: Agriculture Economics

Author: Marjukka Virta

Title of thesis: Handicraft enthusiasts' views on the use of Finnish sheep's wool

Supervisor: Anu Katila

Year: 2022

Number of pages: 30

Number of appendices: 1

The purpose of the thesis was to find out existing and new uses for Finnish sheep's wool by interviewing handicraft enthusiasts. On the background there is appreciation of sheep wool and the balance of supply and demand. The study interviewed seven handicraft enthusiasts or handicraft professionals. The purpose of the interview was to get customer-oriented knowledge about consumers' experiences and knowledge of Finnish sheep wool.

The theory section of the thesis discusses Finnish sheep production and sheep wool in general. Additionally, marketing, consumers' purchasing behavior and marketing research are covered. The research methods of the study were qualitative research and interviews. The interview consisted of nine questions answered by phone or email. The interviews were conducted starting in September 2022.

Based on the research results of the thesis, Finnish sheep wool is valued and there is a desire to make more use of it in handicrafts. Sheep wool is a good raw material for many different products. It can be utilized more as wool yarn, in wound care and as an insulation material. Sheep wool has potential as a raw material for pet beds and toys. Pet owners could be a new group of customers using sheep wool.

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
Kuvio- ja taulukkoluetelo	5
1 JOHDANTO	6
2 SUOMALAINEN LAMPAANVILLA.....	8
3 MARKKINOINTI	11
4 TUTKIMUS.....	15
5 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	24
6 POHDINTA.....	26
LÄHTEET	28
LIITTEET	30

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Ostopäätösprosessi.....	11
Kuvio 2. Lampaanvillan käyttökohteet.....	16
Kuvio 3. Lampaanvillan hankintakanavat.....	17
Kuvio 4. Villan käsittelyprosessit.....	18
Kuvio 5. Lampaanvillan hyvät puolet.....	19
Kuvio 6. Lampaanvillan huonot puolet.....	20
Kuvio 7. Mielikuvat lampaanvillasta.....	21
Kuvio 8. Lampaanvilla raaka-aineena.....	22
Kuvio 9. Lampaanvillan käyttökohteet.....	23
Taulukko 1. Pakkausten alkuperämerkinnät.....	13

1 JOHDANTO

Luonnonvarakeskuksen tilastotietokannassa vuonna 2021 lampaanlihaa tuotettiin Suomessa 1,32 miljoonaa kilogrammaa (Luke, i.a.-a). Samana vuonna oli Suomessa noin 131 100 lammasta (Luke, i.a.-b). Suomen lammasyhdistyksen (Suomen lammasyhdistys, i.a.) mukaan eniten Suomen lammastiloista on keskittynyt lihantuotantoon. Lompaita käytetään myös maisemanhoitoon ja lompaita ovat mukana Suomen kansallispuistojen ja luonnon-suojelualueiden ylläpidossa. Lammas tuottaa villaa noin 2 kiloa per kerintä ja koko vuoden villoista saisi tehtyä 2 villapaitaa (Torikka, 2022). Suomessa on paljon käsityöharrastajia ja esimerkiksi villasukkia kudotaan paljon. Sosiaalisessa mediassa on paljon eri käsityöryhmiä ja esimerkiksi Facebookissa Voihan villasukka (i.a.) ryhmässä on 95 947 jäsentä.

Tässä opinnäytetyössä selvitetään olemassa olevia ja uusia käyttökohteita suomalaiselle lampaanvillalle. Tarkoituksena olisi saada asiakaslähtöistä tietoa suomalaisen lampaanvillan ja lampaanvillatuotteiden kuten villalangan kuluttajilta. Opinnäytetyössä keskityttiin käsityöharrastajiin, jotka työskentelevät käsityöalalla tai käyttävät suomalaista lampaanvillaa käsityöharrastuksissaan. Aihe valittiin omien mielenkiinnonkohteiden myötä ja tutkimusmenetelmäksi valittiin haastattelu.

Opinnäytetyön teoriaosuus kirjoitettiin kesän 2022 aikana ja haastattelut suoritettiin syksyn ja talven 2022 aikana. Teoriaosuudessa kerrotaan lampaanvillan alkuperästä ja kuluttajien ostokäyttäytymisestä ja markkinoinnista. Tekstissä keskityttiin luomaan yleispätevä kuva lampaanvillan tuotannosta opinnäytetyön lukijalle ja markkinoinnin osuudessa keskityttiin opinnäytetyössä käsiteltäviin asioihin kuten kuluttajien ostokäyttäytymiseen.

Opinnäytetyön aiheeseen liittyviä teoksia ovat Väänäsen (2020) väitöskirja Sustainable craft: dismantled and reassembled, joka käsittelee kestäväää käsityötä laadullisen tutkimuksen avulla. Väitöskirjan aineistossa käsityöläisiä haastateltiin ja opettajaopiskelijat kirjoittivat kirjoitelmia kestävästä käsityöstä. Lopputuloksena todettiin käsityön olevan hyvä tapa käsitellä kestäväää kehitystä. Laari-Lehtisen (2020) pro gradu -tutkielma Heräteostoja ja harkintaa: tutkimus käsityöharrastajien materiaalivalinnoista, jossa tutkittiin käsityöharrastajien materiaalivalintoihin liittyviä aineellisia ja aineettomia tekijöitä. Laadullisessa tutkimuksessa tuli ilmi, että käsityöharrastajien tekevät valintansa materiaalien ominaisuuksien,

esteettisyyden, taloudellisten tekijöiden sekä ympäristönäkökulman perusteella. Tutkielmassa arveltiin, että tulevaisuudessa käsityöharrastajien materiaalivalintoihin vaikuttaisi myös esimerkiksi ekologisuus, eettisyys ja kotimaisuus. Piesalan (2020) kandidaatintutkielma Miten Suomessa tuotettua villaa käytetään pienteollisuudessa Suomessa, käsittelee suomalaisen lampaanvillan jatkokäsittelyä, yritysten mahdollisuutta käyttää suomalaista lampaanvillaa ja kehräämöiden merkitystä. Tutkielmassa todetaan, että villan tuottajien ja kuluttajien välille tarvitaan toimija, joka hallitsisi koko kokonaisuuden villan keräilystä jatkojalostukseen ja villatuotteiden myyntiin tai välitykseen.

2 SUOMALAINEN LAMPAANVILLA

Suomen kolme kotimaista lammasrotua ovat suomenlammas, kainuunharma ja ahvenanmaanlammas (Hassinen & Tobiasson, 2016, s. 9–16). Yleisin villantuotantoon jalostettu lammasrotu on merinolammas. Lihantuotantoon jalostettuja rotuja ovat esimerkiksi texel, oxford down ja rygja. Turkislammaskotuja ovat esimerkiksi karakullammas ja ruotsalainen turkislammas.

Eri lammasrotujen villalla on paljon vaihtelevuutta. Ahvenanmaanlampaalla on kaksikerroksinen villa eli lampailla on lyhyt alusvilla ja pitkä peitinkarva (Hassinen & Tobiasson, 2016, s. 18–19). Suomenlampaalla on enemmän pohjavillaa kuin peitinkarvaa. Merinolampaalla on pelkkää pohjavillaa ja joillain lammasroduilla ei ole pohjavillaa lainkaan.

Lampaasta saatavia tuotteita ovat liha, villa, vuota ja maito (Hassinen & Tobiasson, 2016, s. 126). Pääasiassa Suomessa tuotetaan lihaa, toissijaisesti villaa ja lampaan maitoa ei hyödynnetä tuotannossa. Mikäli villaa halutaan hyödyntää, täytyy villan laatuun kiinnittää huomiota ja suunnitella kerinnät ja pitopaikan puhtaus siten, että villa säilyisi hyvänä. Villa voidaan myydä kehräämölle tai teettää omista villoista käsityölankoja tai huopaa. Lampaan taljat ovat suosittuja sisustuksessa ja käsityömateriaalina esimerkiksi nahkatuotteisiin.

Villatuotteita markkinoidaan ekologisena ja niiden ominaisuudet ovat erinomaiset. Villa on hyvä eriste, jolloin se on pakkasella lämmittävä ja helteellä viilentävä (Hassinen & Tobiasson, 2016, s. 126). Suomenlampaan villaa arvostetaan myös kansainvälisesti sen laadun vuoksi (Hassinen & Tobiasson, 2016, s. 134).

Villa keritään lampaista, erotellaan värin mukaan ja likainen ja huono villa hävitetään (Hassinen & Tobiasson, 2016, s. 132). Villa varastoidaan ennen kuljetusta kehräämölle. Villan pidempiaikaisessa säilytyksessä pitopaikan tulisi olla kuiva ja villan pakattu tiiviisti pahvilaitikkoon tai paksuihin paperisäkkeihin. Pakkanen ei vahingoita villaa, sen sijaan koiperhoset tuhoavat villaa. Niitä voidaan torjua tuulettamalla villaa ja pitopaikkaa sekä harjaamalla villaa. Pakkanen ja kuuma sauna torjuvat villatuotteista koiperhosia. Koiperhosia voidaan torjua myös eteerisillä öljyllä, laventelilla ja setripuulla. Kehräämöllä villa karstataan huovutuslevyiksi ja kehrätään langaksi.

Lampaat tulisi keritä 2 kertaa vuodessa, jotta villa olisi hyvänlaatuista (Hassinen & Tobiansson, 2016, s. 77). Syysvilla on yleensä paremman laatuista kuin kevätvilla, koska lampaat ovat talven sisällä ja villa on herkästi likaista ja huopaantunutta sekä roskaista. Syysvilla on laidunkauden jälkeen puhtaampaa ja laadukkaampaa, joskin ulkoa saattaa tarttua villaan roskaa.

Lampaan talja voidaan ottaa talteen teurastuksen yhteydessä. Lampaan villan vaihtuminen, villan laatu sekä villarasvan määrä vaihtelevat yksilöllisesti (Hassinen & Tobiansson, 2016, s. 78). Villa keritään kerintäkoneella ja käsitöissä hyödynnettävä villa tulisi leikata mahdollisimman läheltä ihoa, että villakuidut jäätävät pitkäksi (Hassinen & Tobiansson, 2016, s. 79).

Suomenlampaan villa on kiiltävää ja hyvin huopuvaa (Hassinen & Tobiansson, 2016, s. 128–131). Rodulla on laaja värikirjo valkoisesta ruskeaan ja mustaan. Kainuunharmaan villa on harvempaa ja keskihienoa eikä kovin kierteistä. Ahvenanmaanlampaalla on pitkä ja vahva peitinkarva. Kainuunharmaan ja ahvenanmaanlampaan villa on väriltään harmaan- ja ruskeansävyistä. Villasta arvioidaan lujuus, tasaisuus, kiilto, pituus, hienous, kiharat, tiheys ja tapuli. Arviointitaulukko 1–5, josta 5 on paras.

Villan tiheys kertoo villakuitujen määrästä tietyllä pinta-alalla (Hassinen & Tobiansson, 2016, s. 128–131). Mitä tiheämpää, sen parempi villatuotos. Kiharuus kertoo kiharatiheyden eli kiharakaarten määrän kolmen sentin pituudelta villakuidussa. Hienous kertoo villan pehmeudesta ja on kaikkein tärkein ominaisuus villassa. Pienikiharainen villa on hienointa ja suuri-kiharainen karkeinta.

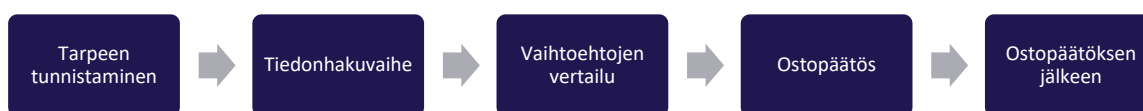
Villan pehmeys tunnustellaan käsin ja vaikuttaa nukkaantumiseen (Hassinen & Tobiansson, 2016, s. 128–131). Villakuidun pituus riippuu kerintävälisestä ja villan kasvunopeudesta. Kampalankaan tarvitaan vähintään 50 mm pituista kuitua. Suomenlampailla kuidun pituus on 40–80 mm. Kehräämöt haluavat usein villaa, joiden pituus on 5–15 cm. Tapuli kertoo toisiinsa tarttuneiden villakuitujen määrästä. Hyvä villa on tapuloitunut koko turkissa kiinteästi ja säännöllisesti. Kiiltävyys kertoo nimensä mukaisesti villan kiiltävyydestä. Suomenlampaan villakuitu on kiiltävää, kun taas merinolampaan villakuitu ei kiillä laisinkaan. Huopaantuvuus kertoo villakuitujen kyvystä tarttua toisiinsa. Mitä paremmin villakuidut takertuvat toisiinsa, sen paremmin villa huopaantuu. Huopaantuvuus aiheuttaa myös villavaatteen kutistumisen,

kun sitä pesee liian kuumalla vedellä. Villarasvan määrä vaihtelee eri lammasrotujen välillä sekä riippuu ilmastosta. Lika tarttuu villarasvaa herkästi ja kehräämöissä voidaan lanoliini pestä pois.

Villan karkeus ja pituus määrittelevät mihin villaa voidaan käyttää (Hassinen & Tobiansson, 2016, s. 128–131). Karstalankaan voidaan käyttää lyhyempää villakuitua kuin kampalankaan. Mattolangaksi sopii karkea pitkäkuituinen villa. Huovutusvillalle on tärkeintä hyvä huovutusominaisuus. Villaa käytetään myös teknisissä tekstiileissä sekä eristeenä rakennuksissa paloturvallisuutensa vuoksi. Suomalaisen lampaanvillan kerinnästä, lajittelusta ja käsittelystä on Pro-Agria Etelä Suomen VILLA-hankkeen (2022) tuottama video. Video löytyy YouTubesta nimellä Villa -aito superkuitu.

3 MARKKINOINTI

Kuluttajien ostokäytöstä esitetään perustuvan useisiin eri tekijöihin, jotka voidaan jakaa karkeasti kolmeen seuraavaan osa-alueeseen: demograafiset piirteet, elämäntapa ja kulu- tus (Bergström & Leppänen, 2021, Asiakaskäyttäytyminen ja segmentointi -luku). Demo- grafisia piirteitä ovat kuluttajan ikä sekä ikärakenne, sukupuoli, siviilisääty, asuinpaikka ja asumismuoto, perhe, tulot, koulutus, kieli ja kulttuuri. Elämäntapaan kuuluu kuluttajan ar- vot, asenne, persoona ja kiinnostuksen kohteet. Kulutuksessa tarkastellaan miten paljon, miten usein ja missä määrissä kuluttaja käyttää tuotetta. Kuluttajat voidaan jakaa edellä mainittujen tekijöiden perusteella segmentteihin. Kuluttajille voidaan suunnitella kuulu- mansa segmentin mukaista markkinointia.

Kuvio 1. Ostopäätösprosessi (soveltaen Bergström & Leppänen, 2021, Asiakaskäyttäyty- minen ja segmentointi -luku).

Yllä olevassa kuviossa on tiivistetty viisivaiheinen ostopäätösprosessi. Kun tarve syntyy, kuluttajat hakevat siihen ratkaisua (Bergström & Leppänen, 2021, Asiakaskäyttäytyminen ja segmentointi -luku). Tarve voi olla rutiininomainen, jolloin kuluttaja hankkii itselleen tutun tuotteen useasti. Tuotteen hankinnan ollessa riskipitoisempi tai muuten merkittävämpi käyttävät kuluttajat siihen enemmän aikaa ja vaivaa. Kuluttajat etsivät tarpeen ratkaisuun tarvittavaa tietoa esimerkiksi verkosta ja keskustelemalla lähipiirinsä sekä muiden kulutta- jien kanssa. Ratkaisuja voi olla useampi ja kuluttaja valitsee niistä sopivimman vaihtoeh- don. Se voi olla esimerkiksi nopeimman lopputuloksen saavuttava vaihtoehto tai edullisin vaihtoehto. Päätös ostoksen tekoon syntyy tiedonhaussa saatujen tietojen ja mielikuvien perusteella. Ostoksen onnistuminen määrittelee sen, onko kuluttaja tyytyväinen vai tyyty- mätön lopputulemaan. Ostokokemukset vaikuttavat siihen halutaanko asiakkuutta jatkaa ja suositellaan tuotetta tai yritystä muille.

Käsitöitä harrastava henkilö on mielletty aikaisemmin vanhaksi naiseksi, mutta nykyään käsitöitä harrastaa lapset, nuoret, seniorit ja aikuiset. Neulemuodin ja käsitöiden suosio kasvaa, jolloin myös kuluttajakunta kasvaa ja laajenee. Yrityksen tulee pysyä ajan hermolla markkinoinnissaan ja markkinoida tuotteitaan käsityöharrastusta aloittaville mutta myös vuosia harrastaneille konkareille (Sykkö ym., 2021).

Tuotteen hintaan vaikuttavia tekijöitä ovat kysyntä, kilpailu, kustannukset, markkinat, tuotteen ominaisuudet, verotus sekä lainsäädäntö ja yrityksen omat tavoitteet (Bergström & Leppänen, 2021, Markkinoinnin kilpailukeinot -luku). Hinta voi muuttua jatkuvasti markkinoiden ja kilpailutilanteen mukaan. Tuotteen hinta esitetään houkuttelevalla tavalla, jolla saadaan kuluttaja ostamaan tuote.

Yritys luo itse oman imagon, joka on rakennettu kuva yrityksestä (Bergström & Leppänen, 2021, Tuote ja tarjooma -luku). Maine syntyy asiakkaiden kokemuksen perusteella. Maine on se mistä kuluttajat yleensä kertovat toisille kuluttajille yrityksestä joko suosittelemalla sitä tai ehdottamalla jättämään väliin. Imagon ja maineen perusteella yritykselle syntyy brändi. Brändi on aineeton, mutta sillä saa yritykselle ja sen tuotteille tai palveluille lisäarvoa. Esimerkiksi käsityölankoja valmistava yritys Novita myy elämäntapaa, ei pelkästään lankaa ja villaa (Sykkö ym., 2021).

Kuluttajien mielikuvia suomalaisesta tuotteesta ovat luotettavuus, korkea laatu ja puhtaus. Nämä syntyvät tuotteen hyvän jäljitettävyyden ja alkuperän, työntekijöiden olojen ja suomalaisten yritysten maineen avulla. Suomalaiseen lampaanvillaan liitetään materiaalin ominaisuudet, eläinten hyvinvointi ja lähellä tuotettu tuote. Suomalaiset yritykset ovat vastuullisia: esimerkiksi elintarvikeyritys Atrian tavoitteena on saavuttaa tulevaisuudessa hiilineutraalius (Nelimarkka, 2019) ja designtalo Marimekko pyrkii vähentämään materiaalivalinnoilla ympäristövaikutuksia 20 % vuoteen 2025 mennessä (Marimekko, i.a.). Tuotteiden kotimaisuudesta kertoo pakkausten alkuperämerkinnät. Eri alkuperämerkintöjä esitellään alla olevassa taulukossa.

Taulukko 1. Pakkausten alkuperämerkinnät (Suomalainen ruoka, i.a.).

MERKKI	RAAKA-AINEEN KOTIMAISUUS	TYÖ	VALVONTA
<p>Hyvää Suomesta</p> 	<p>Liha, kala, muna ja maito sellaisenaan ja ainesosana aina 100 % suomalaista.</p> <p>Jos elintarvikkeessa vain yhdenlaista raaka-ainetta, on se aina 100 % suomalaista.</p> <p>Monen ainesosan tuotteessa raaka-aineesta 75-100 % on suomalaista.</p> <p>Lasketaan kiloista (kg). Lisättyä vettä ei lasketa.</p>	<p>Lopputuotteen valmistus ja pakkaaminen aina kotimaista.</p> <p>Lasketaan työn tekemisestä.</p>	<p>Valvontakäyntejä riippumattomien tarkastajien toimesta yrityksiin 3 - 4 vuoden välein, jolloin mm. todennetaan raaka-aineiden alkuperä. Lisäksi tuotteita seurataan jatkuvasti.</p>
<p>Avainlippu</p> 	<p>Ei vaatimusta raaka-aineen suomalaisuudesta.</p>	<p>Suomessa valmistettu tuote, jonka kotimaisuusaste vähintään 50 % omakustannusarvosta (€) (mukaan lukien mm. raaka-aine-, henkilöstö- ja markkinointikustannukset).</p>	<p>Merkki myönnetään määräaikaaisesti ja sen käyttöä koskevat säännöt, joiden rikkomisesta merkin käyttöoikeus poistetaan. Käyttöä valvotaan vuosikyselyillä ja tarvittaessa tarkistuskäynneillä.</p>
<p>Sirkkalehtilippu</p> <p>puhtaasti kotimainen</p>	<p>Kasviraaka-aine kotimaista, jalosteissa muilla raaka-aineilla ei kriteerejä.</p>	<p>Kasviraaka-aine viljelty Suomessa. Jalosteet valmistettu aina Suomessa.</p>	<p>Auditointeja suoritetaan neljän vuoden välein, lisäksi viljelijöiden itsearviointeja.</p>

Tänä päivänä verkkokauppaa pidetään lähes välttämättömänä: kuluttajat ovat huomanneet verkko-ostamisen helpoksi ja tilaavat päivittäistavaroita sekä erikoisempia tavaroita verkosta (ER-tuki, 2021). Verkkokauppojen suosio kasvoi koronapandemian aikana ja säilyy

pandemian jälkeen. Verkkokaupat tavoittavat saatavuudellaan suuria asiakasmääriä myös muissa maissa Suomen lisäksi. Verkko-ostamista vaikeuttaa se, että tuotetta ei usein pääse tarkastelemaan, toimituskulut voivat olla korkeat, tuote ei ole heti saatavissa ja palautus voi olla hankalaa. Osalla suomalaisista lammastiloista, jotka myyvät esimerkiksi villalankaa löytyy verkkokauppa (Suomalainen villa, i.a.). Myös useilla kehräämöillä, lanka-kaupoilla sekä lankoja värjäävillä yrityksillä on verkkokauppa.

Markkinointia mitataan eri analyyseillä (Komulainen, 2018, Mittaa kannattavuutta -luku). Tuotteen kysyntä, tuotemarkkinointi, myyntityö, ostojen määrä, tuotteen saatavuus ja kilpailevat tuotteet ovat yleisimpiä tuotetta ja asiakasta koskevia analyysikohteita. Markkinoinnin onnistumista voidaan selvittää analysoimalla yrityksen resursseja, henkilöstöä, markkinointiviestintää, tulevaisuuden skenaarioita, verkostoa ja toimintaympäristöä.

4 TUTKIMUS

Opinnäytetyössä valittiin tieteelliseksi tutkimusmenetelmäksi kvalitatiivinen tutkimus eli laadullinen tutkimus (Kallinen & Kinnunen, i.a.). Haastattelussa saatiin haastateltavien kohdentamisella parhaiten vastauksia. Toinen vaihtoehto olisi ollut kvantitatiivinen tutkimus eli määrällinen tutkimus, jossa aineisto olisi suuri ja sitä tarkasteltaisiin enemmän numeerisesti.

Haastattelukysymykset luotiin sen mukaan, että vastauksista saataisiin kattavat. Kysymykset pyrittiin tarkentamaan niin, että niitä voidaan verrata kuluttajien ostokäyttäytymiseen ja saamaan selville suomalaista lampaanvillaa käyttävien käsityöharrastajien hankintakanavat. Kuluttajien mielikuvilla pyritään saamaan selville se, mitä haastateltavat ajattelevat lampaanvillasta ja miten hyvin käsityöharrastajat tuntevat käyttämänsä lampaanvillatuotteet.

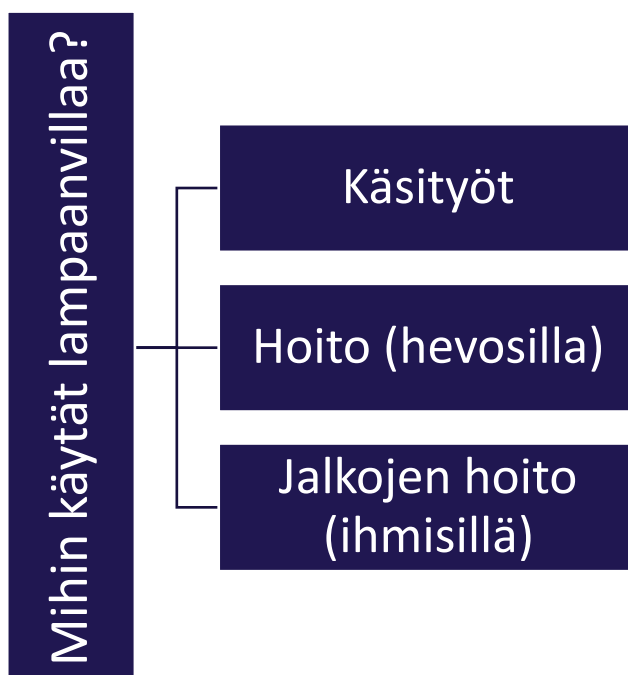
Tutkimukseen haastateltavat henkilöt valittiin heidän kokemustensa perusteella. Haastattelussa haluttiin saada syvempi kuva aiheesta ja kontakti haastattelijan, haastateltavan ja tutkimuksen välille. Haastattelussa haastateltavat saavat vapaasti tuoda omia näkemyksiään ja ajatuksiaan ilmi. Vuorovaikutustilanteessa haastateltavilta saa kysytyä lisäkysymyksiä ja perusteluita, jolloin vastaukset palvelevat tutkimusta paremmin. Haastatteluissa saatiin pienellä aineistolla nopeasti tarpeeksi aineistoa opinnäytetyön tutkimukseen. Haastattelupyynnö lähetettiin sähköpostitse tai soittamalla 13 eri taholle, joista vastasi 7. Sähköpostitse kyselyyn vastasi 2 ihmistä ja loput puhelimitse. Sähköpostitse lähetetty kyselylomake ja saatesanat ovat liitteenä opinnäytetyön lopussa. Haastateltavat säilyvät nimettöminä ja vain heidän antamiaan vastauksia analysoidaan. Haastateltavista 5 oli käsityöharrastajia, jotka käyttävät käsitöissään suomalaista lampaanvillaa. Haastateltavien mukana oli lisäksi ompelija ja lankakaupassa työskentelevä henkilö.

Aineiston analyysimenetelmiä oli narratiivinen analyysi. Haastatteluvastauksia peilattiin kirjallisuuteen ja teoriaan ja tulkittiin sitä, miten ne toteutuisivat. Haastattelutilanteissa opinnäytetyön tekijälle syntyi oivalluksia, jotka erosivat aiheen ennakkokäsityksestä. Aluksi ennakkokäsityksenä oli, että lampaanvilla on melko tuntematon raaka-aine ja sen ominaisuuksia ei arvosteta. Opinnäytetyön edistyessä käsitys muuttui siten, että lampaanvillaa

pidetään arvossa ja se on tunnettu raaka-aine, joskin sen käsittelyprosessit ovat epätietoisuudessa ja saatavuus hankalaa.

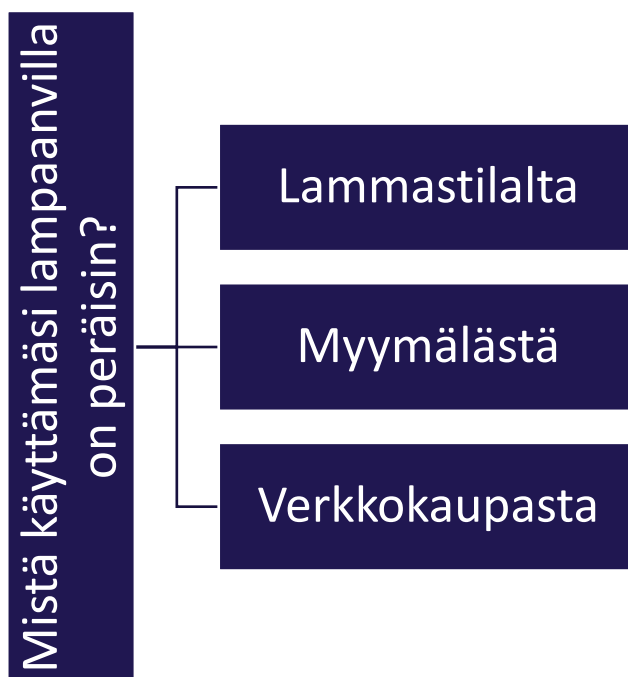
Haastatteluvaiheessa puhelun välityksellä käydyt haastattelujen vastaukset dokumentoitiin. Tarvittaessa kysyttiin jatkokysymyksiä ja perusteluita vastauksille. Haastateltavat säilyvät nimettöminä ja heistä ei ole tunnistettavia henkilötietoja. Alla haastattelun kaikki vastaukset kysymyskohtaisesti.

Aloituskysymyksenä oli, että käyttävätkö haastateltavat lampaanvillaa. Haastattelussa tarkensin, että kyse on nimenomaan suomalaisesta lampaanvillasta. Tämä herätti mielenkiintoisia kommentteja haastateltavilta siitä, että miten vähän suomalainen lampaanvilla näkyy esimerkiksi villalangoissa. Haastateltavat olivat selkeästi epävarmempia siitä, että onko heidän villatuotteiden villa suomalaista vai ei. Haastateltavat käyttivät kuitenkin vain vähän suomalaista lampaanvillaa, käyttäisivät mielellään enemmän, jos saatavuus olisi parempi.

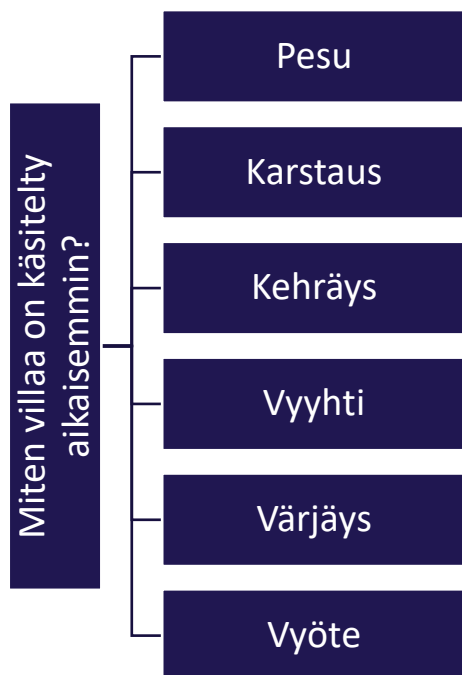
Kuvio 2. Lampaanvillan käyttökohteet.

Tämän kysymyksen vastaukset olivat kaikilla haastateltavilla melko samanlaisia (kuvio 2). He käyttävät lampaanvillaa käsitöiden tekemiseen eli kutomiseen ja huovuttamiseen. Sen lisäksi kaksi haastateltavaa käytti villaa hoidossa niin eläimillä kuin ihmisilläkin.

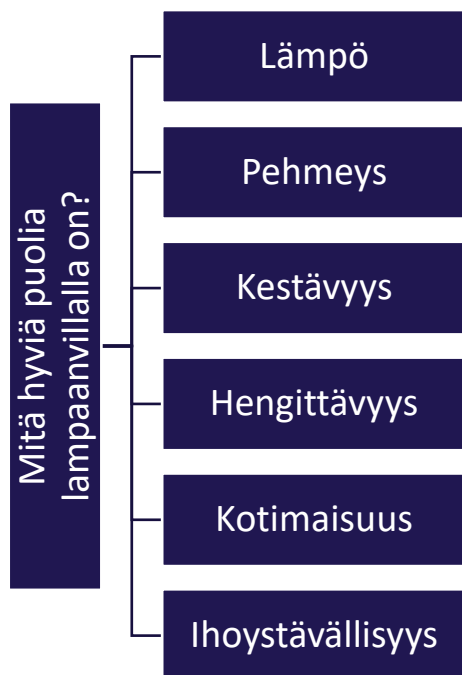
Kuvio 3. Lampaanvillan hankintakanavat.

Tässä kysymyksessä kartoitettiin sitä, millaiset hankintakanavat suomalaiselle lampaanvillalle on (kuvio 3). Suurimassa osassa vastauksia tuli ilmi, että suomalainen lampaanvilla oli mukana jossain tuotteessa kuten villalangassa. Kaksi haastateltavista haki lampaanvillaa suoraan lammastilalta tai oli hakenut lammastilalta villalankaa ja taljan. Yksi haastateltavista tilasi villalankoja verkkokaupoista ja eräs toinen oli ostanut luontaistuotekaupasta villaa. Erona kuluttajien ostokäyttäytymisen teoriaan haastattelussa vain yksi haastateltavista hankki villalankoja verkkokaupasta ja kaikki muut suosivat kivijalkamyymälää.

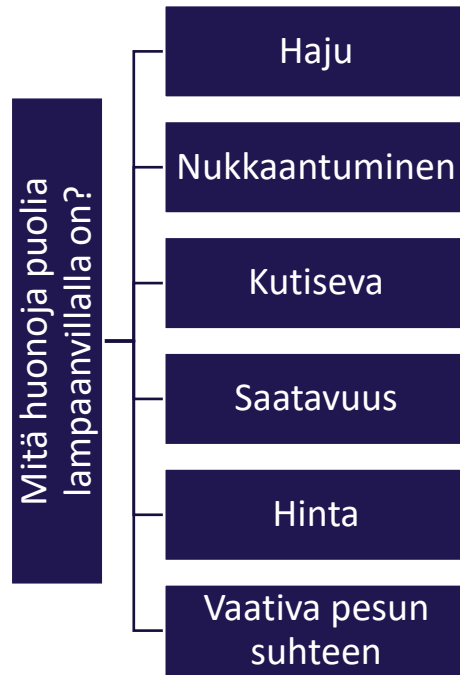
Kuvio 4. Villan käsittelyprosessit.

Tässä kysymyksessä haluttiin saada selville se, että miten paljon haastateltavat tiesivät villan eri käsittelyprosesseista ja miten prosessoitua villaa he käyttävät (kuvio 4). Esimerkiksi villan peseminen on ollut Suomessa haasteellista, josta syntyi haastateltavien kanssa keskustelua. Haastateltavat olivat hakeneet suoraa tilalta käsittelemätöntä lampaanvillaa mutta myös villalankaa, jolloin lampaanvilla on käynyt läpi ainakin nämä prosessit: pesu, karstaus, kehräys, vyyhdiksi tekeminen sekä vyötteen lisäys. Ainoastaan kaksi haastateltavista osasi kertoa, mitä prosesseja heidän käyttämänsä villa oli käynyt läpi.

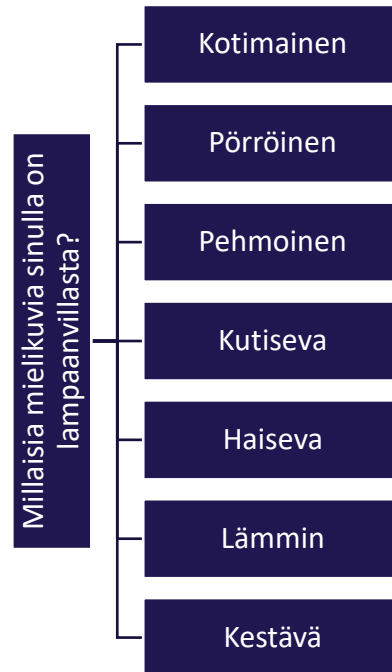
Kuvio 5. Lampaanvillan hyvät puolet.

Kaikissa vastauksissa tuli selkeästi samoja piirteitä villan hyvistä puolista (kuvio 5). Lampaanvillaa pidetään lämpimänä ja pehmeänä, kestäväenä ja hyvänä hengittävänä materiaalina. Lampaanvilla on ihoystävällisempää, mikäli se on laadultaan sellaista, ettei se kutita. Haastateltavat nostivat myös kotimaisuuden esiin.

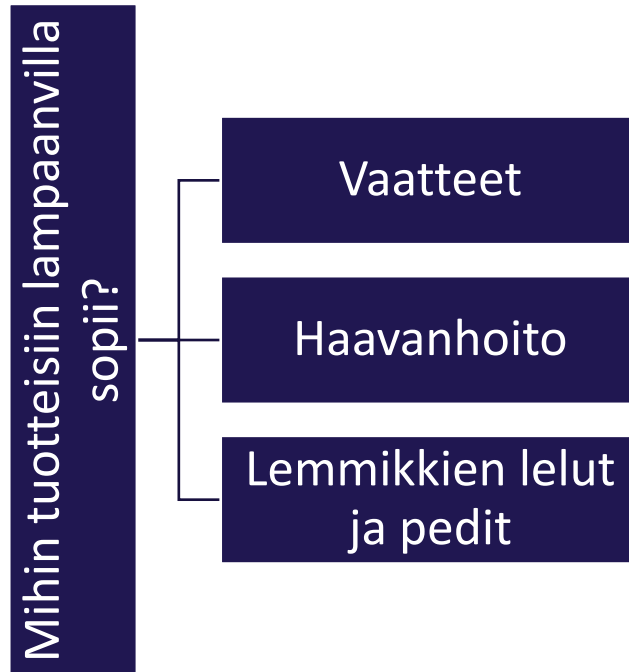
Kuvio 6. Lampaanvillan huonot puolet.

Tämän kysymyksen vastauksissa oli vähän ristiriitaisuuksia, koska osa haastateltavista mainitsi kestävyuden hyvänä puolena ja osan mielestä lampaanvilla lankana ei ole kovin kestäväää ja nukkaantuu (kuvio 6). Lampaanvillaa ja lampaanvillatuotteita pidettiin myös kutisevina, niiden saatavuudessa olisi parannettavaa ja mainittiin että lampaanvillakerät olivat pieniä sekä melko kalliita. Kaikissa vastauksissa tuli selkeästi samoja piirteitä villan huonoista puolista eli hajusta. Villavaatteet ovat melko vaativia pesun suhteen eli liian kuumissa lämpötiloissa ei saa villavaatteita pestä tai kuivata. Eräs haastateltavista mainitsi, että ihmiset eivät oikein osaa käyttää villavaatteita enää.

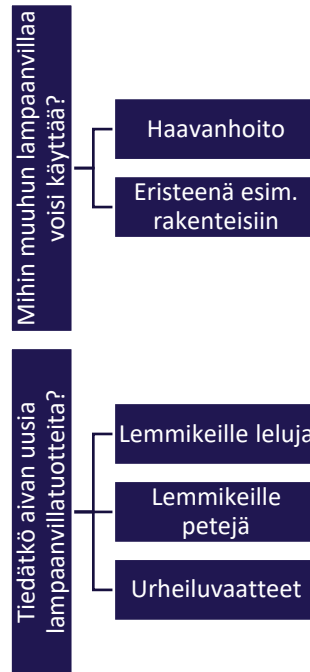
Kuvio 7. Mielikuvat lampaanvillasta.

Tässä kysymyksessä haluttiin saada selville, miten haastateltavat millaisena haastateltavat kokevat lampaanvillan (kuvio 7). Vastaukseksi saatiin seuraavia adjektiiveja: kotimainen, pörröinen, pehmoinen, kutiseva, lämmin, haiseva ja kestävä. Haastateltavat kertoivat myös kokemuksistaan lampaista ja esimerkiksi siitä, kun olivat vierailleet lammastilalla.

Kuvio 8. Lampaanvilla raaka-aineena.

Haastateltavat vastasivat lampaanvillan sopivan lämmittäviin vaatteisiin ja kengänpohjallisiin (kuvio 8). Lampaanvilla sopii haavanhoitoon sekä varpaiden väliin koska villa hengittää ja pitää hautuman kuivana sekä pehmikkeeksi hiertymiin ja ehkäisemään makuuhaavoja. Villa sopisi raaka-aineeksi lemmikkien leluihin eristävien ominaisuuksiensa, kosteuden hylkimisen, hajun sekä huovutettavuuden vuoksi.

Kuvio 9. Lampaanvillan käyttökohteet.

Kyselyn tärkein kysymys, johon opinnäytetyön tutkimusongelma perustuu (kuvio 9). Haastateltavilta sai vaihtelevasti vastauksia. Osa ei vastannut kysymykseen lainkaan ja osalta sai todella hyviä ajatuksia lampaanvillan käyttöön liittyen. Lampaanvillaa voisi käyttää enemmän haavojen hoitoon. Lampaanvillasta pystyisi tehdä leluja koirille ja kissoille, koirille varsinkin dummy-tyylisiä leluja. Lemmikeille voisi myös käyttää lampaanvillaa peteihin, mutta lampaanvilla saattaisi kiinnostaa koiria niin, että ne repisivät sitä.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Haastattelun vastausten perusteella lampaanvillaa käyttävä uusi asiakasryhmä voisi olla lemmikkien omistajat. Lampaanvillan ominaisuudet sopivat raaka-aineeksi lemmikkien leluihin, jos ne huovutetaan siten, etteivät ne hajoa herkästi. Lampaanvilla sopisi hyvin eristeeksi esimerkiksi koiran petiin, koska villa lämmittää mutta on hengittävää materiaalia. Lampaanvillasta tehdyn koiranpetin puhdistaminen ja peseminen voi olla haastavaa, mutta koska villa hylkii kosteutta, pelkkä suihkutuspöly ja tuuletus riittäisi puhtaana ylläpitoon.

Lampaanvillan kanssa, kuten kaikkien muidenkin tuotteiden kanssa ihmisten ostokäyttäytyminen perustuu mielikuviin ja tietoon tuotteesta. Tutkimuksessa haastattelin erilaisia ihmisiä, joita kaikkia yhdisti käsityöharrastus. Lampaanvillaa arvostetaan ja sitä pidetään hyvänä raaka-aineena mutta siitä oli haastateltavilla melko vähän tietoa. Myös siitä huolimatta, miten paljon tai vähän he käyttivät lampaanvillaa tai lampaanvillatuotteita.

Haastattelujen vastaukset olivat lähellä toisiaan, eikä ristiriitaisuuksia juurikaan ollut paitsi villan kestävyys-suhteen. Villan käsittelyprosessit olivat kaikille melko tuntemattomia. Lampaanvillalla on saatavuusongelma ja haastattelujen perusteella suomalaiselle lampaanvillalle on kysyntää erityisesti villalankana.

Lampaanvillalla on arvoa, mutta sen saatavuus ja epävarmuus siitä mikä sisältää suomalaista villaa ja mikä ei hämmentää kuluttajia. Suomalainen lampaanvilla maksaa enemmän. Haastattelussa kaksi haastateltavaa otti hinnan esille, ja molemmat olivat valmiita maksamaan suomalaisesta lampaanvillasta enemmän. Tämä kertoo siitä, että suomalaisella villalangalla on kotimaisuuden vuoksi enemmän arvoa kuin ulkomailla tuotetulla villalangalla. Villaa käytetään monessa ja sillä on paljon potentiaalia uusiin käyttökohteisiin ekologisuutensa ja muiden hyvien ominaisuuksiensa vuoksi. Lampaanvillan vanhoja ehkä unohtuneita käyttökohteita löydetään uudelleen esimerkiksi ihonhoitotuotteena. Haastattelujen perusteella lampaanvillasta voisi hyödyntää paremman osuuden esimerkiksi villalangaksi tai haavanhoitoon ja vähän huonomman osuuden eristeeksi koiran petiin. Villasta voi huovuttaa leluja lemmikeille, esimerkiksi lampaalle tuoksuvia palloja kissoille, jolloin haitan sijaan hyötyä.

Lampaanvillaan liittyviä opinnäytetyöaiheita löytyy runsaasti. Villa kiinnostaa ihmisiä, sitä tuotetaan Suomessa paljon ja ominaisuuksiensa vuoksi sillä on melkein rajattomasti mahdollisuuksia. Lampaanvilla suosio on kasvanut entisestään ja jatkotutkimus villan sopivuudesta esimerkiksi lemmikkien peteihin olisi varmasti mielenkiintoinen ja mahdollisesti mahdollistava opinnäytetyöaihe ja tutkimus.

6 POHDINTA

Opinnäytetyön aihe oli itselle todella mielenkiintoinen, ja lampaanvillaan liittyy agrologin tietotaito maataloudesta, tuotannosta ja sen prosesseista, markkinoinnista, kuluttajien ostokäyttäytymisestä sekä eri kokonaisuuksien ymmärtämisestä. Lampaanvillaan liittyy myös oma käsityöharrastus ja aikaisemmat työkokemukset lammastuotannon parissa. Opinnäytetyön edistyminen oli aluksi hidasta työn ohella, mutta valmistui tiiviisti syksyn ja talven aikana. Ajankäytön vuoksi haastattelujen määrä jäi vähäiseksi, mutta niiden perusteella sai tarpeeksi tuloksia.

Opinnäytetyötä oli mielekästä tehdä. Opinnäytetyöprosessi opetti suunnittelusta, aiheen rajauksesta sekä ajankäytöstä. Laajojen eri kokonaisuuksien ymmärtäminen tuli opinnäytetyötä tehdessä tutuksi, jota agrologi tarvitsee työssään. Opinnäytetyön teoriaosuuteen kuuluvaa lähdemateriaalia oli mielekästä etsiä. Lampaanvillaan liittyvää teoriaa on olemassa, mutta sitä on melko vähän. Lampaisiin ja villaan liittyvää kirjallisuudesta löytyi pari hyvää kirjaa, joita teoriaosuudessa hyödynnettiin useammassa kohtaa. Verkkoartikkeleita lampaanvillaan ja käsitöihin liittyen on runsaasti ja niitä käytettiin opinnäytetyössä lähteenä.

Asioita tuli miettiä monelta eri kantilta ja opinnäytetyön tutkimuksen tulosten analysoinnissa omasta kokemuksesta käsitöiden sekä lemmikkieläinten parissa oli apua. Opinnäytetyön tavoite täyttyi tutkimuksessa juuri ja juuri. Haastateltavia olisi voinut olla enemmän esimerkiksi haastatteleamalla myös käsityöharrastusta aloittelevia tai haastatteleamalla kokonaan muun asiakasryhmän edustajia. Tulokset olivat mielenkiintoisia ja ennalta odottamattomia ja suuremmalla aineistolla tutkimus olisi ollut realistisempi ja paremmin muiden hyödynnettävissä. Haastattelujen tulokset kertovat, että lampaanvillalla on paljon mahdollisuuksia tulevaisuudessa ja sitä tulisi hyödyntää entistä enemmän.

Ympäristöystävällisyyden ja ekologisuuden merkityksen kasvaessa lammastilat voivat hankkia villasta kilpailuetua panostamalla lihantuotannon lisäksi myös villaan ja myymällä sitä eteenpäin kehräämölle tai jopa jatkojalostamalla itse eri tuotteiksi. Suomalaiset lam-

paanvillatuotteet voisi saada erottumaan muiden villatuotteiden joukosta esimerkiksi alkuperämerkinnöillä ja markkinoimalla tuotetta näkyvämmiin esimerkiksi erilaisella pakkauksella ja tuotteen sijoittelulla kaupassa.

Opinnäytetyöstä hyötyvät villan tuottajat, villan jatkojalostajat sekä villaa myyvät tahot ja kuluttajat. Tutkimuksen haastattelu toimi opettavaisena ja haasteltavat saivat haastattelussa tietoa suomalaisesta lampaanvillasta. Tulosten perusteella voidaan tavoitella uusia asiakasryhmiä markkinoinnilla ja tuotekehityksellä.

LÄHTEET

- Bergström, S., & Leppänen, A. (2021). *Yrityksen asiakasmarkkinointi*. (19. p.). Edita Publishing Oy
- ER-tuki. (22.9.2021). *Ostokäyttäytyminen on muuttunut parin viimeisen vuoden aikana*. <https://ertuki.fi/ostokayttaytyminen-on-muuttunut-viimeisen-parin-vuoden-aikana/>
- Hassinen, K., & Tobiasson, J. (2016). *Omat lampaat: Pienlampurin käsikirja*. Tammi.
- Kallinen, T. & Kinnunen, T. (i.a.). Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/johdatus-laadulliseen-tutkimukseen-ja-verkkokasikirjaan/>
- Komulainen, M. (2018). *Menesty digimarkkinoinnilla*. Meedia Zone OÜ.
- Laari-Lehtinen, M. (2020). *Heräteostoja ja harkintaa: tutkimus käsityöharrastajien materiaalivalinnoista*. [Pro-gradu tutkielma, Helsingin yliopisto]. Helda. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-202005202183>
- Luonnonvarakeskus (Luke). (i.a.-a). *Lihan kokonaistuotanto vuosittain*. Valitut muuttujat: 2021, lihantuotanto, yhteensä (teurastuspaikka) ja lampaat. https://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_04%20Tuotanto_06%20Lihantuotanto_04%20Vuositilastot/04_Lihan_kokonaistuotanto.px/
- Luonnonvarakeskus (Luke). (i.a.-b). *Kotieläinten lukumäärä*. Valitut muuttujat: 2021 ja lampaat yhteensä. https://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_04%20Tuotanto_12%20Kotielainten%20lukumaara/09_Kotielainten_lukumaara.px/
- Marimekko. (i.a.). *Vastuullisuus. Tulevaisuuden tuotteet*. https://www.marimekko.com/fi_fi/vastuullisuus/tulevaisuuden-tuotteet
- Nelimarkka, M. (18.11.2019). *Atria matkalla kohti hiilineutraalia ruokaketjua*. Atria. <https://www.atria.fi/konserni/ajankohtaista/nakoaloja-ruokaan/atria-matkalla-kohti-hiilineutraalia-ruokaketjua/>
- Piesala, E. (2020). *Miten Suomessa tuotettua villaa käytetään pienteollisuudessa Suomessa*. [Kandidaatintutkielma, Lapin yliopisto]. Piiku. <https://piiku.fi/wp-content/uploads/2021/01/Eeva-Piesala-kandi-122020.pdf>

- Suomalainen ruoka. (i.a.). *Apua merkkiviidakkoon*. <https://www.hyvaasuomesta.fi/suomalainen-ruoka/apua-merkkiviidakkoon>
- Suomalainen villa. (i.a.). *Ostopaikat*. <https://www.suomalainenvilla.fi/ostopaikat/>
- Suomen lammasyhdistys. (i.a.). *Suomalainen lammastalous*. <https://lammasyhdistys.fi/suomalainen-lammastalous/>
- Sykkö, S., Rantala, I., & Silvennoinen R. (16.9.2021). *Novita on kasvanut Pohjoismaiden suurimmaksi käsityölänsuoritusvalmistajaksi, mutta millaisia silmukoita se on asiakkaiden kalastelussa käyttänyt – ja mitä Novitan ohjetta on katsottu YouTubessa lähes 900 000 kertaa?* Fashion Finland. <https://fafi.fi/menestystarinat/novita-on-kasvanut-pohjoismaiden-suurimmaksi-kasityolankojen-valmistajaksi/>
- Torikka, T. (20.11.2022). *Hävikistä hitiksi parissa vuodessa – kotimaista villaa himoitsevat nyt kaikki*. Maaseudun Tulevaisuus. <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/luke-misto/0a2beb44-0c51-4327-85aa-618089ebdc09>
- VILLA-hanke. (8.12.2022). *VILLA-aito superkuitu* [video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=E44Lg-asIW8>
- Voihan villasukka. (i.a.). *Koti*. [Facebook-sivu]. Haettu 15.12.2022. [Voihan villasukka! | Facebook](#)
- Väänänen, N. (2020). *Sustainable craft : dismantled and reassembled* (Dissertations in Education, Humanities, and Theology 149) [Väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto]. UEF Erepository. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/22540/urn_isbn_978-952-61-3319-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y

LIITTEET

LIITE 1. Haastattelun kysymykset.

HAASTATTELUKYSYMYKSET

Käytätkö suomalaista lampaanvillaa?

Mihin käytät lampaanvillaa?

Mistä käyttämäsi lampaanvilla on peräisin? Suoraa lammastilalta, myymälästä, verkkokaupasta vai mistä?

Miten villaa on käsitelty aikaisemmin? Pesty, karstattu, kehrätty jne.

Mitä hyviä puolia lampaanvillalla on?

Mitä huonoja puolia lampaanvillalla on?

Millaisia mielikuvia sinulla on suomalaisesta lampaanvillasta? Tai millaisia adjektiiveja liittäisit lampaanvillaan?

Mihin tuotteisiin lampaanvilla sopii?

Mihin muuhun lampaanvillaa voisi käyttää? Tiedätkö aivan uusia lampaanvillatuotteita?

Kiitos vastauksista!